

Національний університет "Чернігівський колегіум" імені Т.Г.Шевченка

Кафедра педагогіки і методики навчання історії та суспільних дисциплін

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Завідувач кафедри

(підпис)

Янченко Т.В.

(прізвище та ініціали)

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ ІСТОРІЇ У ЗВО**

(назва навчальної дисципліни)

галузь знань 03 Гуманітарні науки
(шифр і назва галузі знань)

Спеціальність 032 Історія та археологія
(шифр і назва спеціальності)

2020 – 2021 навчальний рік

Робочу програму розглянуто та схвалено на засіданні кафедри педагогіки і методики викладання історії та суспільних дисциплін.
(назва кафедри)

Протокол № 1 від “30”серпня 2021 року.

Розробник: доктор історичних наук, професор Боровик А.М.
(вказати авторів, їхні посади, наукові ступені та вчені звання)

Мова навчання – українська.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 4	Галузь знань 03 Гуманітарні науки	Нормативна	
	032 Історія та археологія (шифр і назва)		
Модулів – 4		Рік підготовки:	
Змістових модулів – 4		1-й	1-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання _____ (назва)		Семестр	
Загальна кількість годин – 120		1-й	1-й
		Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 40 самостійної роботи студента – 80	Освітній ступінь: «магістр»	20 год.	8 год.
		Практичні, семінарські	
		20 год.	6 год.
		Лабораторні	
		- год.	- год.
		Самостійна робота	
		80 год.	год.
Індивідуальні завдання: год.			
Вид контролю: екзамен			

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета – допомогти майбутньому викладачу ЗВО засвоїти історію розвитку світової та вітчизняної вищої освіти, оволодіти механізмами технології вузівського освітнього процесу, визначити його особливості, засвоїти форми організації цього процесу та види навчальних занять у вищій школі, актуалізувати розвиток професійно-педагогічних якостей важливих як для учителя, так і для викладача ЗВО та особистісних педагогічних здібностей і умінь.

Завдання:

- ознайомити студентів із становленням та розвитком вищої освіти в Європі та Україні та організацією навчального процесу в них;

- поглибити теоретичні знання та сформувати уміння в студентів з питань організації освітнього процесу у закладах вищої освіти з урахуванням специфіки майбутньої професії;
- ознайомитися із сучасними інноваційними підходами вітчизняних і зарубіжних науковців як до навчально-пізнавального процесу в цілому у вищій школі, так і до викладання історії;
- сформувати уміння і навички підготовки, проведення лекційних, семінарських, практичних і лабораторних занять зі студентами з історії;
- допомагати у формуванні основ з методичної майстерності педагогічної техніки майбутнього менеджера-педагога чи викладача. Його комунікативних здібностей, умінь і навичок індивідуального і колективного спілкування зі студентами або колективом співробітників;
- поглибити знання з методики діагностики навчально-пізнавальної діяльності студентів;
- ознайомити з поняттям науково-дослідницької діяльності, пояснити місце дослідницької роботи у навчальному процесі.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студенти повинні

знати:

- предмет і завдання МВІ у ЗВО;
- історію зародження і етапи розвитку вищої освіти в Європі та Російській імперії;
- історію виникнення перших державних українських університетів та системи радянської вищої освіти;
- форми організації освітнього процесу;
- види навчальних занять з історії, методика підготовки і проведення лекцій, семінарів та практичних і лабораторних занять;
- факультативи, спецкурси і спецсемінари;
- роль і місце дослідницької роботи в освітньому процесі;
- організація контрольних заходів;

вміти :

- аналізувати і систематизувати історичний матеріал до навчального заняття;
- відповідно до теми обирати методику організації заняття;
- методично вірно готувати конспекти різних видів організації навчальних занять;
- проводити підготовку семінарські і практичні заняття;
- готувати мультимедійні презентації та використовувати їх на навчальних заняттях;
- використовувати ефективні прийоми перевірки навчальних досягнень студентів;
- розвивати інтелектуальні здібності студентів;
- формувати у студентів уміння самостійної роботи з історичним матеріалом;
- вміти організовувати та проводити контроль за навчально-пізнавальною діяльністю студентів.

Загальні компетентності (ЗК)

ЗК01. Здатність до абстрактного та критичного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК02. Здатність до автономної роботи, самоосвіти, відповідальної індивідуальної, командної та проєктної роботи.

ЗК03. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК08. Цінування та повага різноманітності та мультикультурності.

ЗК11. Здатність навчати інших, сприяти поширенню історичних знань та культури наукового дослідження.

Фахові компетентності (ФК)

СК03. Здатність презентувати та обговорювати результати досліджень і професійної діяльності у сфері історії та археології.

СК06. Здатність здійснювати експертний аналіз в предметній області.

СК07. Здатність здійснювати науково-педагогічну діяльність у закладах фахової передвищої та вищої освіти, наукових установах.

СК09. Здатність використовувати сучасні цифрові інструменти і технології для проведення досліджень та професійної діяльності у сфері історії та археології.

СК10. Усвідомлення принципів академічної доброчесності та норм професійної етики.

Програмні результати навчання (ПРН)

ПР02. Здійснювати рецензування, коментування, анотації наукових, науково-популярних, освітніх та публіцистичних текстів, які стосуються питань історії та археології.

ПР04. Застосовувати у професійній діяльності у сфері історії та археології сучасні цифрові інструменти і технології для пошуку, збереження і оброблення інформації, у тому числі для виконання наукових досліджень і реалізації освітніх та інноваційних проєктів.

ПР07. Зрозуміло і недвозначно доносити власні знання, висновки та аргументацію з питань історії та/або археології українською та іноземною мовами до фахівців і нефахівців, зокрема до осіб, які навчаються.

ПР09. Здійснювати викладацьку діяльність у закладах вищої освіти на основі сучасних освітніх технологій, а також принципів і практик європейських країн.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 120 години 4 кредити ЄКТС.

3. Тематичний план

Змістовий модуль 1.

Тема 1. Предмет і завдання методики викладання історії у ЗВО Становлення та розвиток вищої освіти.

Методика викладання історії у вищій школі як наука. Джерела МНІ у ЗВО. Зв'язки методики викладання історії у вищій школі з іншими науками. Завдання методики викладання історії на сучасному етапі.

Становлення та розвиток вищої освіти в Європі та Україні. Зародження вищої освіти за кордоном. Становлення університетської, середньої та професійної освіти в Російській імперії. Організація навчального процесу в них. Українські університети

періоду виборювання державності. Формування закладів вищої освіти за радянської влади.

Змістовий модуль 2.

Тема 2. Правові засади регулювання діяльності викладачів історії у вищій школі

Закон України «Про вищу освіту». Наказ Міністерства освіти України № 161 від 2 червня 1993 р. «Про затвердження «Положення про організацію навчального процесу у вищих навчальних закладах». Наказ Міністерства освіти і науки України № 450 від 7 серпня 2002 р. «Про затвердження норма часу для планування і обліку навчальної роботи у вузах». Регулювання освітнього процесу та планування навчальної роботи у ЗВО на сучасному етапі. Положення про організацію освітнього процесу у Національному університеті «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка.

Тема 3. Планування роботи викладача історії у вищій школі

Поняття навчального плану і робочого навчального плану, навчальної і робочої навчальної програми. Індивідуальний план роботи викладача історії вищої школи. Академічне навантаження викладача.

Змістовий модуль 3.

Тема 4. Форми організації освітнього процесу у вищій школі.

Види навчальних занять

Форми організації освітнього процесу та види навчальних занять. Лекція, методика їх підготовки та проведення. Підготовка та використання мультимедійних презентацій. Семінарські заняття. Методика організації та проведення практичних і лабораторних занять. Факультативи, спецкурси і спецсемінари. Консультації та їх роль. Самостійна робота студентів.

Змістовий модуль 4.

Тема 5. Науково-дослідницька робота у закладах вищої освіти

Поняття науково-дослідницької діяльності. Місце дослідницької роботи у навчальному процесі. Робота студентів у проблемних групах і виконання проектів. Методи і техніка дослідження. Методика проведення занять у проблемних групах, гуртках.

Тема 6. Контроль за навчально-пізнавальною діяльністю студентів

Завдання, функції і види контролю. Методи і форми контролю успішності студентів. Види контролю, методика організації залікового та екзаменаційного контролю. Система оцінювання результатів навчально-пізнавальної діяльності студентів, методика розробки критеріїв оцінювання студентів.

4. Структура навчальної дисципліни

	Кількість годин
--	-----------------

Назви змістових модулів і тем	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	пр	ла б	ін д	с. р.		л	пр	ла б	ін д	с.р .
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1												
Змістовий модуль 1												
Тема 1. Предмет і завдання методики викладання історії у вищій школі. Становлення та розвиток вищої освіти.	30	8				22						
Змістовий модуль 2												
Тема 2. Правові засади регулювання діяльності викладачів історії у вищій школі	30	4	2			24						
Змістовий модуль 3												
Тема 4. Форми організації освітнього процесу, види навчальних занять у ЗВО: лекції, семінарські, практичні, лабораторні заняття. Факультативи, спецкурси, спецсемінари	30	6	14			10						
Змістовий модуль 4												
Теми 5,6. НДДС у ЗВО. Контроль за навчально-пізнавальною діяльністю студентів	30	2	4			24						

Усього годин	120	20	20			80					
---------------------	-----	----	----	--	--	----	--	--	--	--	--

5. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Планування роботи викладача історії вищої школи	2
2	Лекції: методика їх підготовки і проведення	4
3	Розробка презентації до лекції	2
4	Семінарське заняття, методика його підготовки та проведення	4
5	Практичні й лабораторні заняття. Методика їх підготовки та проведення	2
6	Факультативи, спецкурси та спецсемінари як форма організації навчання у ЗВО	2
7	Науково-дослідницька робота у закладах вищої освіти	2
8	Контроль за навчально-пізнавальною діяльністю студентів	2
	РАЗОМ:	20

6. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Становлення університетської освіти	22
2.	Правові засади регулювання діяльності викладача історії	24
3.	Форми організації освітнього процесу, види навчальних занять у ЗВО	10
4.	Науково-дослідницька робота у закладах вищої освіти. Контроль за навчально-пізнавальною діяльністю студентів	24
	Разом:	80

7. Методи навчання

У процесі вивчення матеріалу курсу використовуємо різні методи навчання:

- за характером пізнавальної діяльності: аналітичні, індуктивні, дедуктивні;
- за рівнем самостійності навчальної діяльності: проблемного викладу і частково-пошукові;
- за характером сприйняття: словесні, наочні, практичні.

8. Методи контролю

Визначення якості засвоєння та рівня оволодіння уміннями та навичками в ході **поточного контролю** здійснюємо методами усної, письмової, тестової перевірки та практичного контролю.

Підсумковий контроль – іспит в усній, письмовій чи тестовій формі (за вибором студентів).

9. Діагностика успішності і якості освіти

В ході **поточної** перевірки на кожному практичному занятті викладач перевіряє:

1. Результати самостійної роботи студентів з опрацювання ним методичної літератури. Оцінюються вони від 0 до 2 балів.

2. Обговорення питань практичного заняття (від 0 до 3 балів).

3. Виконання завдань практичної роботи (від 0 до 8 балів).

Підсумковий контроль здійснюється шляхом складання іспиту.

10. Розподіл балів, які отримують студенти

Зміст. модуль №1	Зміст. модуль №2		Зміст. модуль №3	Змістовий модуль №4		Екзамен	Усього
T1	T2	T3	T4	T5	T6		
5		5	50	10	5	25	100

Робота на практичних заняттях

- за обговорення питань в ході одного заняття

до 30 балів

до 3 балів

Самостійна робота

- за самостійну роботу з підготовки до одного заняття

до 20 балів

до 2 балів

Виконання практичних робіт

- за підготовку конспекту (лекційного, семінарського, практичного чи лабораторного занять)

до 25 балів

до 7 балів за 1 к.

- за мультимедійну презентацію лекції

до 4 балів

Екзамен

до 25 балів

Шкала оцінювання: національна та ECTS

		Оцінка за національною шкалою
--	--	--------------------------------------

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	для екзамену, курсової роботи (проекту), практики	для заліку
90-100	A	відмінно	зараховано
83-89	B	добре	
75-82	C		
68-74	D	задовільно	
60-67	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

11. Методичне забезпечення

1. Для кращого засвоєння теоретичного матеріалу підготовлені мультимедійні презентації курсу лекцій.
2. З метою сприяння студентам у підготовці тем практичних занять розроблені методичні рекомендації щодо їх вивчення.
3. Розроблено силлабус як персоніфіковану програму дій викладача з вивчення навчальної дисципліни.
4. Підготовлена тестова програма перевірки результатів навчальної діяльності з вивчення дисципліни.

12. Перелік рекомендованої літератури

- Бейц Роберт Поради викладачам початківцям. К., 2005.
- Болюбаш Я. Я. Організація навчального процесу у вищих закладах освіти: Навч. посібник для слухачів закладів підвищення кваліфікації системи вищої освіти. К.: ВВП «КОМПАС», 1997. С. 34 – 40.
- Бондар В. І. Дидактика: ефективні технології навчання студентів. К.: Вересень, 1996. С. 67 – 72.
- Бондарчук Л. І. Методи активного навчання в курсі «Основи педагогічної майстерності». Вища і середня пед. освіта / Л. І. Бондарчук, Е. І. Федорчук. К., 1993. № 16. С. 51 – 56.

Боровик А.М. Історія створення середньої школи в Російській імперії на сторінках «Народной энциклопедии» // Сіверянський літопис. 2020. № 2. С. 178 – 185.

Боровик А.М. «Народная энциклопедия» про становлення університетської освіти в Російській імперії // Вісник ЧНПУ імені Т.Г. Шевченка. Серія «Історичні науки». 2012. Вип. 106. С. 217 – 220.

Вайнола Р. Х. Методика викладання соціально-педагогічних дисциплін: навч. посіб. / Р. Х. Вайнола, С. О. Сисоєва. К.: Київський ун-т імені Бориса Грінченка, 2010. С. 37 – 41.

Вітвицька С. С. Основи педагогіки вищої школи: Підручник за модульно-рейтинговою системою навчання для студентів магістратури. К.: Центр навчальної літератури, 2006. С. 244 – 246.

Волкова Н. А. Професійно-педагогічна комунікація. К., 2006.

Володько В. М. Самостійна навчально-пізнавальна діяльність як один з методів розвитку творчих здібностей студентів. Вища і середня педагогічна освіта / В. М. Володько, Т. В. Іванова. К., 1993. № 16. С. 62.

Гармаш С. А. Здійснення контролю навчальних досягнень студентів в умовах кредитно-модульної системи організації навчального процесу // www.nbuiv.gov.ua.

Галузинський В. М., Євтух М. Б. Основи педагогіки і психології вищої школи в Україні. К., 1995. С. 59 – 64.

Горохівський П.І. Методика викладання історичних дисциплін у вищій школі. Курс лекцій: Навчальний посібник для магістрантів денної і заочної форм навчання. Умань: ПП. Жовтий О. 2012. 257 с.

Жорнова О. І. Нові грані підготовки фахівця: соціокультурний аспект змісту освіти / О. І. Жорнова // Нові технології навчання. – 2004. – Вип. 39. – С. 83 – 90.

Кларин М. В. Инновации в мировой педагогике: обучение на основе исследований, игры и дискуссии. Рига: НПИ «Эксперимент», 1998. С. 74 – 85.

Кузьмінський А. І. Педагогіка вищої школи: Навч. посіб. К.: Знання, 2005. С. 388 – 393.

Лузан П. Г. Методи контролю в системі активізації навчання студентів // Науковий вісник Національного аграрного університету: зб. наук. праць. К., 2003. – Вип. 67. С. 157 – 169.

Маковська О. А. Практичне заняття як форма навчально-виховного процесу у фаховій підготовці майбутнього викладача ВНЗ // Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Серія: педагогічні науки. Вип. 96. С. 43 – 46.

Мірошніченко В.О. Використання сучасних інформаційних технологій формування мультимедійної компетентності: навчальний посібник за ред. К.О. Баханова. К., Центр учбової літератури. 2015. 296 с.

Методичні рекомендації щодо підготовки, аналізу та оцінки занять у Київського національного університету внутрішніх справ / за редакцією Є. М. Моїсеєва // <http://www.google.com.ua/url>.

Нагаєв В. М. Методика викладання у вищій школі. К., 2007. С. 36 – 41.

Ортинський В. Л. Педагогіка вищої школи: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. К.: Центр учбової літератури, 2009. С. 232 – 240.

Педагогіка вищої школи / за ред. З. Н. Курлянда. К., 2005. С. 125 – 130.

Смирнов С. Д. Педагогика и психология высшего образования: от деятельности к личности: Учебное пособие. М., 2002. С. 153 – 157; 165 – 177.

Смолінчук Л. С. Роль і місце тестування у системі методів оцінювання освіти // Філософія, Педагогіка, Суспільство. 2012. Вип. 2. С. 13 – 17.

Солдатенко М. М. Самостійна пізнавальна активність як умова формування спеціаліста / М.М. Солдатенко, Б.А. Сусь // Вища педагогічна освіта. 1994. № 17. С. 39 – 44.

Студеникин М. Т. Методика преподавания истории. М., 2000. С. 131 – 141.

Фіцула М. М. Педагогіка вищої школи. – К., 2006. С. 133 – 142.

Форми організації навчання у вищій школі // Лозниця В. Психологія і педагогіка. К., 2000. С. 280 – 298.

Щербакова К. Й. Вступ до спеціальності: Навч. посібник. К., 1990. С. 40 – 62.

Щербяк Ю. А. Педагогічний контролю за навчальними досягненнями студентів в умовах модульно-рейтингової системи навчання // Педагогічний альманах. 2011. № 14. С. 120 – 128.